

O centrih in periferijah in o neizogibni regionalizaciji raziskovanja

Vsem, katerih spomin sega v čas regionalnih povezav v prostoru med Alpami in Jadranskim morjem, se oblikovanje in razvoj Raziskovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici ne zdi nič prelomnega. Prelomno je morda samo to, da se je delček polstoletnih sanj, idej in pričakovanj uresničil, kar je presenetilo celo najbolj zavzete sanjače; mimogrede, takrat so to res bili samo moški, ki so neredko sanjali (tudi) sanje svojih žena ...

Ostanimo pri presenečenju: dejstvo je, da se tudi goriške sanje o dolgoročnem neprekinjenem raziskovanju (čez)mejnega prostora niso razvijale po pričakovanjih. Večina (političnih) sanjačev je namreč stavila na institucionalni razvoj. V skladu s pregovorom »Najprej štalca ...« so mnogi mislili, da se z nastankom univerze in nekaterih samostojnih fakultet usposobljene raziskovalne skupine oblikujejo kar same od sebe, in to kljub Einsteinovemu svarilu, da vnaprej znani raziskovalni rezultati nimajo zveze z znanostjo. Okvirno je mogoče in potrebno načrtovati marsikaj, napovedati pa ne.

Tudi zato si ne domišljamo, da smo že vnaprej vedeli, da bo delo zgodovinarja prof. dr. Branka Marušiča preraslo v največjo, najbolj resno in kredibilno raziskovalno postajo ne samo na ZRC SAZU, temveč v Sloveniji nasploh.

Kar smo vedeli in čemur smo sledili, je vodilo članic in članov funk rock skupine Funkadelic, ki so za naslovno skladbo drugega studijskega albuma iz eksperimentalnih sedemdesetih izbrali pesem *Free your mind and your ass will follow*. Pri tem seveda stavimo na njen globlji pomen, ki ga je četrto stoletja kasneje razkril Paul David Hewson, bolj znan po svojem umetniškem imenu Bono. Prav on je

namreč prve generacije gledalk in gledalcev postaje MTV prepričal, da je za pravi razvoj česarkoli, tudi znanosti, treba zavreči vse šablone. Da je treba začeti misliti s svojo glavo, ostali deli telesa pa nam bodo sledili. Še več, v našem primeru se je izkazalo, da na ta način ni mogoče premikati samo ljudi, temveč tudi celotne skupine.

Od tu naprej smo na prelomu tisočletja sledili svojemu hišnemu geslu *Sapiens qui prospicit*¹ in začeli Marušičevo delo nadgrajevati v sodobno raziskovalno postajo, v kateri delajo kolegice in kolegi različnih inštitutov ZRC SAZU. Ti se povezujejo s kolegi in kolegicami krepko čez državno mejo ter skupaj z njimi snujejo in izvajajo različne vrste projektov. Pri tem se je še enkrat pokazalo, da v znanosti nič ne poteka od danes na jutri; tudi prelomni prebliski so mogoči samo na široki podlagi preteklih in vzporednih raziskav. Morda so samo enostranske, predvsem pa nepremišljene odločitve o omejevanju ali ukinitvi določene raziskovalne ustanove. Za kar pa v Novi Gorici ni nevarnosti, nasprotno: vse tesnejše sodelovanje z Mestno občino Nova Gorica ter drugimi mestnimi in regionalnimi ustanovami kaže na to, da je bil vsak novi korak naših sodelovanj skrbno premišljen. O tem nenazadnje priča tudi knjigarna Maks s pripadajočo kavarno, ki sodelovanja vseh vrst samo še bolj spodbuja.

dr. Oto Luthar,
direktor Znanstvenoraziskovalnega centra
Slovenske akademije znanosti in umetnosti

¹ Pametni mislijo naprej.